

RAPPORTAGE

Aanvullend ecologisch onderzoek

Hupselse Markenweg 4

Eibergen

Rapportage Aanvullend ecologisch onderzoek

Hupselse Markenweg 4, Eibergen

Opdrachtgever	Metanoia Recreatie BV
	Bataviahaven 1
	8242 PR Lelystad

Rapportnummer	16637.010
Versienummer	D1
Status	Definitieve rapportage
Datum	23 december 2023

Opsteller

Kwaliteitscontrole

DAAROM ECONSULTANCY

KWALITEITSZORG

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

CERTIFICERING

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

BETROUWBAARHEID

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

GELDIGHEID ONDERZOEK

In het algemeen kan gesteld worden dat een onderzoek geldig is voor een periode van 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van het onderzoek opnieuw te toetsen.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING.....	2
2.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
2.2	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
2.3	Te verwachten werkzaamheden en ingrepen	3
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK	5
4	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	5
4.1	Vleermuizen	5
4.2	Eekhoorn	6
4.3	Marterachtigen	6
4.4	Ringslang	6
4.5	Grote bosmuis en waterspitsmuis	6
5	ONDERZOEKRESULTATEN	7
5.1	Vleermuizen	7
5.2	Eekhoorn	9
5.3	Das en marterachtigen	10
5.4	Ringslang	12
5.5	Grote bosmuis en waterspitsmuis	13
5.6	Huismus.....	14
5.7	Licht beschermde grondgebonden zoogdieren en broedvogels	15
5.8	Samenvatting	15
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING.....	17
6.1	Vleermuizen	17
6.2	Eekhoorn	18
6.3	Das en kleine marterachtigen	18
6.4	Ringslang	18
6.5	Grote bosmuis en waterspitsmuis	19
6.6	Huismus.....	19
6.7	Licht beschermde broedvogels en grondgebonden zoogdieren	19
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	20

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Metanoia Recreatie BV opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Hupselse Markweg 4 te Eibergen.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de ontwikkeling van chalets op de onderzoekslocatie.

Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan Wet natuurbescherming die Econsultancy in augustus 2021 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 16637.001_D4).

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie (± 19 hectare) ligt aan de Hupselse Markenweg 4, te Eibergen. In figuur 2.1 is de ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 2.1 Luchtfoto met de ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft een recreatiepark met chalets aan een recreatieplas van 7 hectare. Het gebied is afwisselend bebost en open, met aan de noordkant een woonhuis en enkele bijgebouwen. De zuid- en oostkant is meer bebost met loof- en naaldbomen (figuur 2.2 en 2.3).

Figuur 2.2 Impressie van het recreatieterrein aan de noordkant van de recreatieplas.

Figuur 2.3 De recreatieplas en met omliggende bos- en struikvegetatie.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens het noordelijke gedeelte van het terrein te herontwikkelen. In figuur 2.4 is het voorgenomen plan weergegeven (Metanoia Recreatie, november 2023). De aanwezige chalets, het woonhuis en een deel van de vegetatie wordt verwijderd. Er vinden graafwerkzaamheden, bomenkap en bouw van nieuwe huisjes plaats. De zuidelijke oever van de plas blijft onbebouwd. Het terrein wordt verkaveld en bebouwd met chalets op stalen schroefpalen. Ook worden bomen geplant en paden en infrastructuur aangelegd. Ten behoeve van het bouwrijp maken voor de nieuwe recreatiefunctie van het terrein is bomenkap aan de orde. Tevens wordt het bestaande bosperceel aan de noordoostkant van de onderzoekslocatie gedund in het kader van beheer.

2.3 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen

Ten behoeve van de bouw van chalets en de herinrichting van het terrein worden nieuwbouw, graaf- en kapwerkzaamheden uitgevoerd. Het betreffen prefab woningen met zeer minimale fundering op staal. De beoogde verkaveling is weergegeven in figuur 2.4 en 2.5.

Figuur 2.4 Beoogde verkaveling van de onderzoekslocatie ten noorden van de recreatieplas.

Figuur 2.5 Beoogde verbeelding van de onderzoekslocatie.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming er op sommige punten meer informatie is benodigd: gebruik door eekhoorn, marterachtigen (wezel, hermelijn, bunzing), das, huismus, ringslang, vleermuizen, grote bosmuis en waterspitsmuis.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

4.1 Vleermuizen

Voor het onderzoek naar vleermuizen zijn in de periode half april tot oktober in totaal vijf veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie januari 2021), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf, paarverblijf/baltsplaats en foerageerhabitat voor de watervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en meervleermuis. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocatie voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functie slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken, is onderzoek naar alle op de onderzoekslocatie mogelijke functies noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geniet een jaarronde bescherming.

Het totaal aantal voorgestelde veldbezoeken is vastgesteld op basis van de grootte van de onderzoekslocatie, uitgaande van vier waarnemers per veldronde. Verwacht is dat met vijf bezoeken omtrent deze soortgroep voldoende zekerheid is verkregen over de functie van de onderzoekslocatie. Voor het onderzoek wordt gebruik gemaakt van professionele batdetectors met opnamemogelijkheid (Pettersson D240x). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soorten) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven. Hierbij wordt gebruik gemaakt van analyseprogramma Batsound.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 11 °C. De windsnelheid lag beneden de 3 Bft. en er was geen sprake van neerslag.

Tabel 4.1 Omstandigheden aanvullende onderzoeken vleermuizen.

Datum	Tijd	Temperatuur	Weersomstandigheden
13 september 2021	19:45 - 00 30 uur	15 °C	Helder, wind NO 2
24 mei 2022	21:30 – 00:05 uur	11 °C	Helder, windstil
22 juni 2022	21:50 – 00:35 uur	19 °C	Helder, wind NNO 2
15 juli 2022	02:25 - 05:35 uur	12 °C	Halfbewolkt, wind 1 NW
30 augustus 2022	21:15 – 23:45 uur	17 °C	Helder, wind NO 2

4.2 Eekhoorn

Voor het onderzoek naar eekhoorn zijn twee veldbezoeken uitgevoerd in de periode januari-februari 2022. Het doel van deze veldbezoeken is het achterhalen van de functie en mate van gebruik van de aangetroffen eekhoornnesten. De eekhoorn maakt meerdere nesten, waaronder een kraamnest waar de jongen worden grootgebracht. De onderzoeksperiode hangt samen met de kraamtijd van de soort, wanneer het gebruik van nesten goed kan worden onderzocht. Hierbij is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (FLIR VUE PRO).

4.3 Marterachtigen

Voor het onderzoek naar das en marterachtigen zijn wildcamera's en speciale marterboxen (Mostela's) ingezet conform de 'Handleiding Kleine Marters in relatie tot soortbescherming' (Zoogdiervereniging). Het aantal camera's en Mostela's dat is ingezet hangt af van de grootte van de onderzoekslocatie; op de 12 hectare landhabitat voor kleine marterachtigen zijn voor dit onderzoek zijn 4 wildcamera's en 7 Mostela's ingezet. De duur van het onderzoek betrof 6 weken in de periode maart-augustus 2022 met respectievelijk 3 controlemomenten. Tijdens de bezoeken is gelet op sporen van gebruik van de onderzoekslocatie door dassen en kleine marterachtigen zoals latrines, sporen of prooiresten.

4.4 Ringslang

Voor het onderzoek naar ringslang zijn drie veldrondes uitgevoerd in de periode maart tot september 2022. Hierbij zijn zogenaamde 'reptielenplaten' ingezet. Dit zijn platen van metaal of kunststof waaronder reptielen zoals de ringslang graag opwarmen. Zo wordt de trefkans van aanwezige dieren in het gebied geoptimaliseerd. Het zoeken naar zonnende dieren, afhankelijk van de weersomstandigheden, en het omdraaien van objecten als boomstronken en platen levert naar verwachting voldoende zekerheid op om de aanwezigheid van reptielen vast te stellen dan wel uit te sluiten. De inventarisatiemethode is als voorgeschreven door RAVON (Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland, herziene uitgave 2015), met de nadruk op geschikte perioden voor het waarnemen van de ringslang.

4.5 Grote bosmuis en waterspitsmuis

Voor het onderzoek naar grote bosmuis en waterspitsmuis is gewerkt conform de 'IBNmethode' (Bergers, 1997). Er is in de periode augustus tot en met oktober 2022 onderzoek uitgevoerd. De periode augustus-oktober is de optimale periode voor het onderzoek omdat dit buiten de voortplantingsperiode valt. Onderzoek in de voortplantingsperiode kan als effect hebben dat grote bosmuizen vanuit een stress-situatie hun jong werpen in de val.

Bij onderzoek naar grote bosmuizen en waterspitsmuizen wordt doorgaans gebruik gemaakt van een drietal onderzoeksraaien. De vallen zijn onder de vegetatie op plekken met voldoende dekking geplaatst. Een vangplek bestaat bij voorkeur uit minimaal 20 vallen, die paarsgewijs, op onderlinge afstand van ongeveer 10 meter uit elkaar geplaatst worden. Voorafgaand aan de bemonstering zijn de vallen drie nachten ongebruikt in het veld geplaatst, zodat aanwezige dieren aan de vallen kunnen wennen (pre-bait periode). Aansluitend aan deze periode zijn de vallen gedurende 2 nachten om de 8 uur, zowel vroeg in de ochtend, 's middags als laat in de avond, éénmaal bemonsterd (figuur 4.1). De onderzoeksofzet is conform hetgeen is voorgeschreven in 'IBN-methode', Bergers, P.J.M., 1997. 'Kleine zoogdieren inventariseren: het kan efficiënter'. Zoogdier, jrg. 8 nr. 3. De waterspitsmuis is een schuwe, moeilijk herkenbare soort die voorkomt in oeverzones met veel dekking. Aanvullend op een onderzoeksraai met vallen is de environmental DNA (e-DNA) methode ingezet (figuur 4.2).

Hierbij is DNA dat dieren verspreiden in het milieu, bijvoorbeeld via haar, huid en uitwerpselen bemonsterd en geanalyseerd op de aanwezigheid van de soort.

Figuur 4.1 Voor het muizenonderzoek zijn verspreid over de onderzoekslocatie 30 paar Longworth lifetraps ingezet.

Figuur 4.2 Voor het onderzoek naar de waterspitsmuis is e-DNA bemonsterd.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vleermuizen

In het onderzoeksgebied is één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Het betrof een uitvliegend individu in de woonboerderij ten noorden van de recreatieplas (zie figuur 5.1). De overige onderzochte bebouwing vervulde geen functie voor vleermuizen. Baltsgedrag van enkele gewone dwergvleermuizen werd waargenomen nabij de vaste woningen aan de westkant van het park, buiten de onderzoekslocatie. Gedurende de veldrondes werden ook enkele foeragerende en overvliegende gewone dwergvleermuizen, laatvliegers, gewone grootoorvleermuizen en rosse vleermuizen aangetroffen. Er werden geen aanwijzingen gevonden voor een functie als vliegroute.

Tijdens de zomer- en najaarperiode werden 6 foeragerende watervleermuizen aangetroffen boven de waterplas (figuur 5.2 en 5.3). Bij het foerageren werd met name de oeverzone benut, waar meer windluwte te vinden was dan op het centrale gedeelte van de plas.

Figuur 5.1 Locatie van de zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis bij erker van de woning.

Figuur 5.2 Waargenomen foeragerende watervleermuis.

Figuur 5.3 Sonogram van de foeragerende watervleermuis boven de waterplas (Batexplorer).

In figuur 5.4 zijn de resultaten voor vleermuizen weergegeven.

Figuur 5.4 Verspreiding van vleermuissoorten op basis van inventarisatie in het seizoen 2021-2022.

5.2 Eekhoorn

In het voorjaar zijn eekhoornnesten geïnventariseerd. Hierbij is gelet op locatie, gedrag van individuen en gebruik van de nesten. In het onderzoeksgebied zijn enkele malen individuele eekhoorns en enkele nesten aangetroffen (figuur 5.5). Het gebruik door eekhoorns betrof met name de noordoost- en zuidoostkant van de onderzoekslocatie; het grootste aantal nesten werd ten oosten van de onderzoekslocatie, buiten het park aangetroffen (figuur 5.7). Tijdens de inventarisatie in het vroege voorjaar van 2022 zijn geen in gebruik zijnde nesten waargenomen op de onderzoekslocatie. In het zuidelijke en oostelijke gebied van de onderzoekslocatie waar geen recreatiewoningen worden gebouwd werden 2 eekhoornnesten aangetroffen (figuur 5.6). Deze nesten waren in redelijke staat, maar vertoonde geen recente sporen van gebruik door de eekhoorn. Ook werden er geen individuen of voedselsresten aangetroffen in dit gedeelte van de onderzoekslocatie. Individen van de eekhoorn werden meermaals aan de noord- en oostkant van de onderzoekslocatie aangetroffen. De soort maakt gebruik van een netwerk aan kraam- en overwinteringsnesten, waarbij oude nesten worden verlaten. Het zwaartepunt van verblijfplaatsen van de eekhoorn lag ten oosten van de onderzoekslocatie, buiten het park.

Figuur 5.5 Individue van de eekhoorn in een spar aan de noordkant van de onderzoekslocatie.

Figuur 5.6 Het eekhoornnest aan de zuidelijke rand van de onderzoekslocatie.

Figuur 5.7 Verspreiding van aangetroffen eekhoornnesten op en rondom de onderzoekslocatie, met 2 nesten op het gedeelte van de onderzoekslocatie (gele pijl).

5.3 Das en marterachtigen

In het onderzoeksgebied is het gebruik door marterachtigen onderzocht. Uit het cameraonderzoek kwam naar voren dat de onderzoekslocatie wordt gebruikt door wezel, bunzing en steenmarter. Er werden geen sporen van de das zoals latrines, graafsporen, een burcht-of sporen aangetroffen. Ook werden er geen enkele keer individuen van dassen aangetroffen op de camera's. Holen in het struweel en reliëf van het beboste gebied aan de noordoostkant van de recreatieplas die in de quickscanfase werden aangezien voor mogelijke dassensporen bleken afkomstig van de vele konijnen op het terrein. Van de kleine marterachtigen werden meerdere waarne- mingen gedaan (figuur 5.8- 5.10).

Figuur 5.8 Bunzing bij de water- plas.

Figuur 5.9 Wezel in Mostela.

Figuur 5.10 Passerende steenmarter.

Van de bunzing werden veel waarnemingen gedaan rondom de recreatieplas. Enkele keren werd ook de schuwe wezel waargenomen. Beide soorten kunnen in muizen- en konijnenholen verblijven op het recreatiepark. De waarnemingen van de steenmarter betroffen uitsluitend foeragerende en passerende individuen van- en naar de omliggende boerderijen. Het is niet aannemelijk dat er een vaste rust- of verblijfplaats van de steenmarter aanwezig is op de onderzoekslocatie. Verblijfplaatsen van deze soort bevinden zich voornamelijk in bebouwing, zoals aanwezig in de omliggende boerderijen. Van de bunzing waren dermate veel waarnemingen direct rondom de recreatieplas en in het struweel, dat de aanwezigheid van een verblijfplaats op de onderzoekslocatie aannemelijk is (figuur 5.11 en 5.12). Dit geldt ook voor de wezel, waarvan zich een verblijfplaats kan bevinden in boschages en bospercelen op de onderzoekslocatie.

Figuur 5.11 Prent van een bunzing in het zand.

Figuur 5.12 Camerabeeld van de bunzing met prooi.

De hier gebruikte onderzoeksmethodiek heeft als doel de aan- of afwezigheid van een marterachtige op de onderzoeksmethodiek te achterhalen. Hierbij is de specifieke locatie van verblijfplaatsen niet bekend. In figuur 5.13 is een indicatie van het geschikt habitat voor de wezel en bunzing weergegeven.

Figuur 5.13 Geschikt habitat voor kleine marterachtigen (wezel en bunzing) op basis van het veldseizoen 2022.

5.4 Ringslang

Het recreatiepark is onderzocht op een gebruik door de beschermde ringslang. Hierbij zijn op zonnige dagen reptielenplaten en ander geschikt habitat geïnspecteerd op de aanwezigheid van zonnende dieren (figuur 5.14). Ook is gelet op de eventuele aanwezigheid van eierschalen of jonge individuen. Als laatste is de oeverzone afgezoekt naar foeragerende ringslangen. Er zijn tijdens de onderzoeks rondes in de zomer van 2022 geen ringslangen aangetroffen. Er werden uitsluitend algemene amfibieënsoorten zoals gewone pad en bruine kikker aangetroffen (5.15).

Figuur 5.14 Een van de geplaatste reptielenplaten in de oeverzone van de recreatieplas tussen het riet.

Figuur 5.15 Bruine kikker onder één van de reptielenplaten op de onderzoekslocatie

5.5 Grote bosmuis en waterspitsmuis

Het bosrijke gedeelte en de oeverzone rondom de recreatieplas op de onderzoekslocatie is onderzocht op de aanwezigheid van de beschermde grote bosmuis en waterspitsmuis. Voor beide soorten zijn onderzoeksraaien uitgezet met lifetraps en voor de waterspitsmuis is e-DNA bemonsterd (zie eerder, figuur 4.1 en 4.2). Tijdens dit onderzoek zijn geen grote bosmuizen of waterspitsmuizen aangetroffen. Ook werd er geen e-DNA gevonden van de waterspitsmuis. Wél werd een 4-tal algemene muis en spitsmuissorten aangetroffen: de gewone bosmuis, gewone/tweekleurige bosspitsmuismuis, huisspitsmuis en rosse woelmuis (respectievelijk figuur 5.16 tot en met 5.19). In figuur 5.20 is de onderzoekopzet met lifetraps weergegeven.

Figuur 5.16. Gewone bosmuis.

Figuur 5.17. Rosse woelmuis.

Figuur 5.18. Huisspitsmuis

Figuur 5.19. (Tweekleurige) Bosspitsmuis

Figuur 5-20. Locaties van de Longworth lifetraps (30*2 stuks).

5.6 Huismus

In het voorjaar is de woning (figuur 5.21) onderzocht op de aanwezigheid van broedgevallen van de huismus. Hierbij is gelet op nestindicerend gedrag zoals kwetterende mannetjes, dieren die met voedsel of nestmateriaal in de bek onder de pannen verdwijnen en sociaal gedrag. Tijdens geen van de veldrondes zijn huismussen met nestindicerend gedrag waargenomen. Er werden broedvogels waargenomen op en rondom de woning zoals de witte kwikstaart (zie figuur 5.22).

Figuur 5.21. Woning op de onderzoekslocatie met eventueel geschikte invliegopeningen onder de pannen.

Figuur 5.22. Witte kwikstaart op het dak van de woning.

5.7 Licht beschermde grondgebonden zoogdieren en broedvogels

Voor meer licht beschermde soorten broedvogels en grondgebonden zoogdieren is geen soortgericht onderzoek uitgevoerd. Wel is tijdens de aanvullende onderzoek naar beschermde soorten ook op de meer algemene soorten gelet. Het konijn is na besmettingen met myxomatose en VHS in de vorige eeuw sterk achteruit gegaan maar populatieherstel is mogelijk. Op de onderzoekslocatie is een grote populatie aanwezig, zoals te zien is op het huidige kampeerterrein. De houtduif is geen kwetsbare soort, maar nesten zijn wel talrijk in de bomen aanwezig op de onderzoekslocatie. Er kan worden geconcludeerd dat de onderzoekslocatie veel nest- en schuilplaatsen bevat van het konijn en de houtduif. (figuur 5.23 en 5.24).

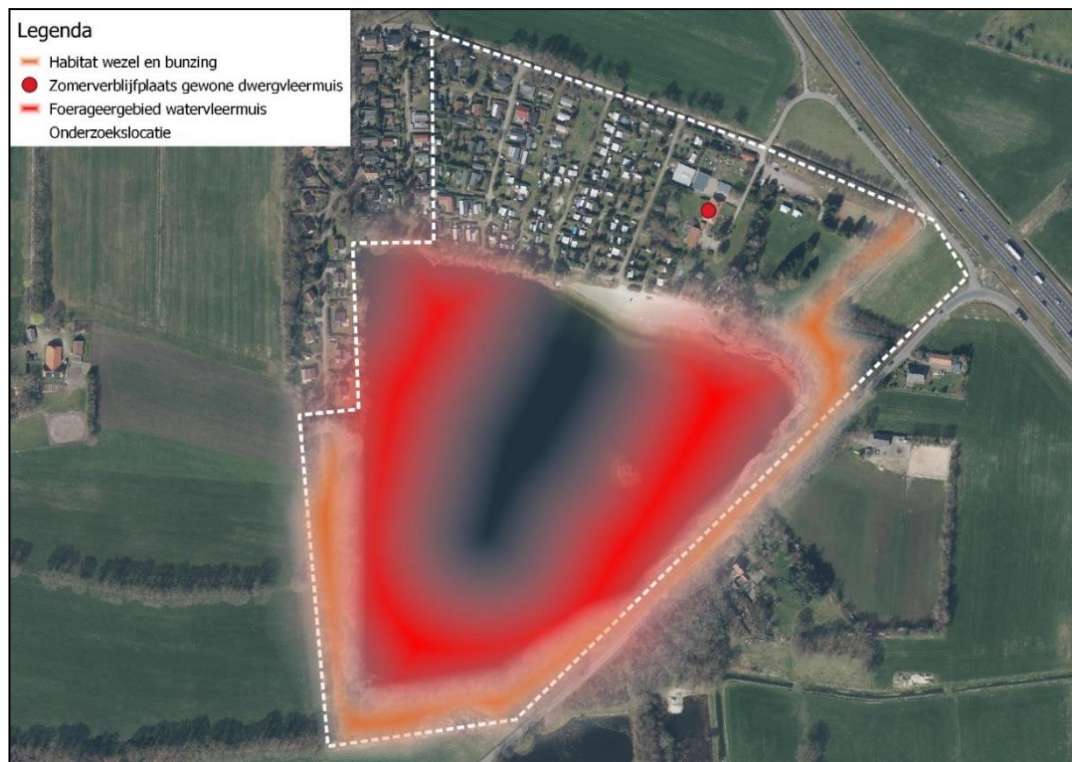
Figuur 5.23. Met name het kampeerterrein en bosschage ten noordoosten van de recreatieplas wordt veelvuldig gebruikt door het konijn.

Figuur 5.24. Op het terrein met bungalows ten noordwesten van de recreatieplas zijn veel individuen en nesten van de houtduif aangetroffen.

5.8 Samenvatting

In figuur 5.25 zijn de beschermde functies van soorten uit de Wet natuurbescherming als resultaat van het ecologisch onderzoek samengevat weergegeven.

Figuur 5.25. Verspreiding resultaten veldonderzoek in het seizoen 2022.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en de conventie van Bonn, in de Wet natuurbescherming ondergebracht in artikel 3.5. De verboden handelingen die van toepassing zijn op de vleermuizen betreffen het opzettelijk verstoren, doden of vangen van de dieren en het beschadigen of vernielen van de rust- en voortplantingsplaatsen.

Bij de sloop van de woning is het niet te voorkomen dat vernielen of beschadigen van een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis optreedt, waardoor artikel 3.5 lid 4 wordt overtreden. Door het treffen van maatregelen kan de functionaliteit voor de soort behouden blijven. Hiermee wordt overtreding van de Wet natuurbescherming echter niet voorkomen en is een ontheffing noodzakelijk.

Artikel 3.5 lid 2 betreft het opzettelijk verstoren van dieren. Bij het weggagen van de gewone dwergvleermuis vleermuis als gevolg van de sloopwerkzaamheden is sprake van voorwaardelijke opzet en is het artikel van kracht. Er zullen voorafgaand aan de sloop handelingen moeten worden verricht die specifiek bedoeld zijn om dieren te verstoren (ongeschikt/natuurvrij maken van bebouwing). Hiervoor is een ontheffing benodigd.

De waargenomen watervleermuizen gebruiken de recreatieplas als foerageergebied. De grootte van de plas (7 hectare) is vrij uniek in de omgeving. De watervleermuis legt gemiddeld afstanden van 2-3 kilometer af op zoek naar voedsel. Kraamkolonies bestaan uit 20-50 dieren, terwijl zomerverblijfplaatsen door 5-25 dieren worden bezet. De watervleermuis is een zeer lichtgevoelige soort; lichtverstoring treedt op vanaf 1,1 lux (Bij12). Uit de herhaaldelijke waarneming van de 6 foeragerende watervleermuizen op de relatief grote reactieplas kan worden geconcludeerd dat de onderzoekslocatie een fors deel uitmaakt van het foerageergebied van een deel van een kolonie watervleermuis. Verlies van dit foerageergebied, door bijvoorbeeld een te sterke lichtuittreding vanuit de chalets, leidt dan tot verlaten van een zomerverblijfplaats, hetgeen een verbod uit de Wet natuurbescherming inhoudt (verlies of beschadigen verblijfplaats, artikel 3.5 lid 4).

Aangezien de chalets zich uitsluitend aan de noordelijke oever van de plas bevinden, buiten het kerngebied op de plas waar gevoerd wordt door de watervleermuis (zie figuur 5.4), is te verwachten dat lichtverstoring door middel van 1) zorgvuldig handelen tijdens de bouw en 2) het verminderen lichtuitstraling van de meest zuidelijk gelegen chalets kan worden voorkomen. Dit kan worden bewerkstelligd door het opnemen van voorwaarden voor de bouw in een ecologisch werkprotocol (EWP). Tevens dient lichtuittreding van de chalets te worden beperkt tot maximaal 1.1 lux. Dit kan worden beschreven in een lichtplan. Zo wordt lichtverstoring van foeragerende watervleermuizen en daarmee het verdwijnen van essentieel foerageergebied voorkomen en kan daarmee overtreding van artikel 3.5 lid 4 worden voorkomen.

6.2 Eekhoorn

De eekhoorn is beschermd onder het beschermingsregime Andere soorten artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden dieren opzettelijk te doden of te vangen (lid 1a) of vaste rust- en/of voortplantingsplaatsen te beschadigen of vernielen (lid 1b).

Van de eekhoorn zijn slechts individuele waarnemingen van individuen gedaan en er zijn geen actieve nesten op de onderzoekslocatie aangetroffen. Door het gebrek aan waarnemingen rondom nesten op de onderzoekslocatie tijdens de voortplantingsperiode kan een vaste voortplantingsplaats op de onderzoekslocatie worden uitgesloten. Het vernielen of beschadigen van vaste rust- of voortplantingsplaatsen van de eekhoorn bij de herontwikkeling van de onderzoekslocatie is niet aan de orde. In het kader van de zorgplicht voor eventueel aanwezige individuen van de eekhoorn op en rondom de onderzoekslocatie dienen wel randvoorwaarden te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol (EWP), om doden en verwonden te voorkomen.

6.3 Das en kleine marterachtigen

De das en kleine marterachtigen zoals wezel, hermelijn en bunzing vallen onder het beschermingsregime Andere soorten artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden dieren opzettelijk te doden of te vangen (lid 1a) of vaste rust- en/of voortplantingsplaatsen te beschadigen of vernielen (lid 1b).

Van de das en hermelijn zijn geen vaste rust- of voortplantingsplaatsen aanwezig op de onderzoekslocatie. Voor de wezel en bunzing geldt dat er redelijkerwijs vaste rust- of voortplantingsplaatsen en leefgebied aanwezig zijn op de onderzoekslocatie. Bij de graafwerkzaamheden te behoeve van de herontwikkeling van de onderzoekslocatie bestaat de kans dat deze vaste rust- en voortplantingsplaatsen worden vernield of beschadigd (artikel 3.10 lid 1b). Daarnaast kan een dergelijke verblijfplaats worden verlaten door een verlies aan functioneel leefgebied. Hiervoor dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd bij de Provincie Gelderland. Hierbij moet worden onderbouwd hoe negatieve effecten zo veel mogelijk kunnen worden gemitigeerd en gecompenseerd. Er dient te worden vastgelegd in de ruimtelijke plannen hoe het leefgebied op de onderzoekslocatie zo veel mogelijk behouden blijft, hoe verbindingsmogelijkheden met de omgeving gehandhaafd blijven en waar mogelijk versterkt, en hoe beheer van groen wordt geregeld. Verbetering is mogelijk door bijvoorbeeld het aanbrengen van bosschage en takkenhopen.

Voor de kap van bomen geldt dat wanneer dit buiten gevoelige periode van kleine marterachtigen gebeurt geen ontheffing is benodigd, aangezien vaste rust- en voortplantingsplaatsen hierbij behouden blijven. Om het doden of verwonden van beschermde dieren (lid 1a) te voorkomen dienen maatregelen te worden genomen, verwoord in een ecologisch werkprotocol (EWP).

6.4 Ringslang

De ringslang is beschermd onder het beschermingsregime Andere soorten artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden dieren opzettelijk te doden of te vangen (lid 1a) of vaste rust- en/of voortplantingsplaatsen te beschadigen of vernielen (lid 1b).

Tijdens het soortgericht onderzoek werden geen individuen van de ringslang waargenomen op de onderzoekslocatie. Overtreding van artikel 1a is daardoor uit te sluiten. Ook van vaste voortplantingsplaatsen van de ringslang op de onderzoekslocatie geen sprake, waardoor ook lid 1b niet wordt overtreden bij de ingrepen op de onderzoekslocatie. Er zijn in het kader van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de ringslang geen aanvullende maatregelen vereist.

6.5 Grote bosmuis en waterspitsmuis

De grote bosmuis en waterspitsmuis zijn beschermd onder het beschermingsregime Andere soorten artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden dieren opzettelijk te doden of te vangen (lid 1a) of vaste rust- en/of voortplantingsplaatsen te beschadigen of vernielen (lid 1b).

Uit het veldonderzoek is gebleken dat er geen grote bosmuizen of waterspitsmuizen aanwezig zijn op de onderzoekslocatie. Er is bij de herontwikkeling op de onderzoekslocatie daarom geen sprake van verlies van vaste rust- of verblijfplaatsen of van doden of verwonden van individuen van de grote bosmuis of waterspitsmuis. Er zijn geen aanvullende maatregelen nodig bij de uitvoering van de werkzaamheden.

6.6 Huismus

De huismus valt onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn, artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden de voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen en de nesten mogen niet worden weggenomen. Daarnaast is verstoring verboden als de staat van de instandhouding in het geding komt.

Uit het verrichte onderzoek is gebleken dat er geen huismussen op de onderzoekslocatie aanwezig zijn. Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden is geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de huismus. De werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden zonder daarbij vaste rust- of voortplantingsplaatsen van huismussen te verstoren, te beschadigen of te vernielen. Er zijn daarom geen aanvullende maatregelen nodig bij de uitvoering van de werkzaamheden.

6.7 Licht beschermde broedvogels en grondgebonden zoogdieren

Alle broedvogels zijn beschermd onder de Vogelrichtlijn artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. De niet stikt beschermde grondgebonden zoogdieren vallen onder het beschermingsregime Andere soorten Artikel 3.10. Voor deze soort geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht artikel 1.11 lid 1 van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in dat ieder die handelingen uitvoert waarbij redelijkerwijs kan worden aangenomen dat negatieve gevolgen ontstaan voor in het wild levende planten en dieren, deze handelingen achterwege laat, maatregelen treft om negatieve effecten te voorkomen, zo veel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Nesten van de houtduif mogen enkel worden weggenomen als deze niet in gebruik zijn. Kap van bomen met nesten dient daarom buiten het broedseizoen plaats te vinden. Werkzaamheden waarbij hollen van konijnen worden vergraven mogen alleen buiten de kwetsbare koudeperiode in de winter (december-maart) en voortplanting (januari-juli) van het konijn worden uitgevoerd. Beide randvoorwaarden worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol (EWP).

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Metanoia Recreatie BV een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Hupselse Markweg 4 te Eibergen.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de ontwikkeling van chalets op de onderzoekslocatie.

Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer is voornemens het noordelijke gedeelte van het terrein te herontwikkelen. In figuur 2.4 is het voorgenomen plan weergegeven (Metanoia Recreatie, november 2023). De aanwezige chalets, het woonhuis en een deel van de vegetatie wordt verwijderd. Er vinden graafwerkzaamheden, bomenkap en bouw van nieuwe huisjes plaats. De zuidelijke oever van de plas blijft onbebouwd. Het terrein wordt verkaveld en bebouwd met chalets op stalen schroefpalen. Ook worden bomen geplant en paden en infrastructuur aangelegd. Ten behoeve van het bouwrijp maken voor de nieuwe recreatiefunctie van het terrein is bomenkap aan de orde. Tevens wordt het bestaande bosperceel aan de noordoostkant van de onderzoekslocatie gedund in het kader van beheer.

Functie onderzoekslocatie voor beschermde soorten

Op de onderzoekslocatie zijn van de volgende soorten beschermde functies aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis: 1 zomerverblijfplaats in woning
- Watervleermuis: essentieel foerageergebied 6 watervleermuizen
- Wezel: vaste rust- en voortplantingsplaats
- Bunzing: vaste rust- en voortplantingsplaats
- Licht beschermde broedvogels en zoogdieren – houtduif en konijn

Conclusie

Voor diverse soortgroepen is bij de sloop van enkele opstallen en de ontwikkeling van recreatiewoningen rondom de recreatieplas ontheffing en/of het opstellen van een ecologisch werkprotocol benodigd.

Tabel 7.1 Samenvatting conclusies.

Soort	Functie	Conclusie
Gewone dwergvleermuis	1 zomerverblijfplaats	Ontheffing Wet natuurbescherming Artikel 3.5 lid 2 en 4
Watervleermuis	Essentieel foerageergebied	Ecologisch werkprotocol + lichtplan voor oeverzone (1,1 lux).
Wezel en bunzing	Leefgebied en vaste rust- en/of voortplantingsplaats	Ontheffing Wet natuurbescherming Artikel 3.10 lid 1b voor graafwerkzaamheden. Ecologisch werkprotocol om doden en verwonden te voorkomen
Eekhoorn, licht beschermde broedvogels en zoogdieren	Veel nesten en holen	Ecologisch werkprotocol

Bronnenlijst

Bij12 2017a Kennisdocument Watervleermuis. Opgehaald van: <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-020-Kennisdocument-Watervleermuis-1.0.pdf>

Natuur en Milieu Overijssel 2021. Jeroen Veldman, Carola Troost & Agnes Klink. Brochure Soortenbescherming in Overijssel Bunzing, egel, hermelijn en wezel. Opgehaald van: https://www.overijssel.nl/publish/pages/163396/brochure_soortenbescherming_in_overijssel_bunzing_egel_hermelijn_en_wezel_feb2021_dt.pdf

Kleine zoogdieren inventariseren: het kan efficiënter. Piet J.M. Bergers in *Zoogdier*, Volume 8 - Issue 3 p. 3- 7. Opgehaald van: <https://natuurtijdschriften.nl/pub/589821>

Soortinventarisatieprotocol NGB. Opgehaald van <https://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/soortinventarisatieprotocollen>

Zoogdierverseniging, Noord Brabant. 2017.Sander Bouwens. Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming. Opgehaald van: <https://www.zoogdierverseniging.nl/publicaties/2017/handreiking-kleine-marters-relatie-tot-soortbescherming#:~:text=Deze%20handreiking%20geeft%20de%20meest,in%20de%20provincie%20Noord%20Brabant.>

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of voortplantingsplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Broedseizoen

Voor het broedseizoen staat in de wet geen vaste periode. De looptijd verschilt per soort en varieert per jaar. Veel vogelsoorten broeden ongeveer tussen 15 maart en 15 augustus.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/NNN hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/NNN, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of voortplantingsplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kan oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaar rond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is bedoeld om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantingsplaats of rustplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of voortplantingsplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Buiten de kraamperiode worden deze door groepjes vrouwtjes en jongen gebruikt, in de kraamperiode door individuele mannetjes.